

ozki mali krog. Oni cenijo in spoštujejo samo lastno stališče; zraven mislijo, da vsa sreča in blagostanje sveta odvisi le samo od njihove znanosti, njihove umetnosti, njihove obertuije; prezirajo vse, kar ne razumejo. Vedno so obdani z raznimi predsodki in nikdar se ne vzdignejo nad srednjost in vsakdanjost. Oni ne poznajo prednosti drugih narodov, napredovanja tujih zemelj; merzi jim vse, kar ni strogo domače. Mišljenje takih ljudi je tako ograjeno in malenkostno, kakor je ograjen in majhen njih svet; vsaka višja, natančnejša in globejša misel o raznih stvareh jim ostane nepoznana.

Človek, ki je bil naj pervo odgojen kot človek, je vse, kar biti ima; on more zadostevati vsakemu zahtevanju deržave, društva in lastnega stališča. Naj bolji človek je ob enem naj bolji deržavljan in mestjan, ker vezi, ki ga vežejo k deržavi, k domovini in narodu niso sebičnost in neznanstvo, temuč zahvalna priverženost iz načela. Naj bolji človek je ob enem naj bolji glagar, učenik, sodnik, kmetovalec, rokodelec itd., ker on ne dela samo pametno in modro, temuč vse po pravih načelih; on je svojim pravi skerbnik, oče, svaritelj in branitelj. Ravno tako je tudi naj boljši človek najboljši ud deržave, ker se zakonu podverže drage volje in iz prepričanja, iz ljubezni k redu in dobri stvari; ne zarad kazni, temuč zarad prāve in vestnih nagibov. On dela in izverševa vedno le to, kar izverševati mora, ter vestno in dostojno izpolnuje svojo nalogo, svoj posel. Zraven vsega je pa tudi naj zadovoljnejši, ter nikoli ne postane ponižni in vdani sluga kake strasti, kake navade — z eno besedo: „on je in zasluži imé človeško“.

Tako odgojeni človek ljubi — kar je naravno — svoj dom in narod; on je naj boljši domorodec. On bode posebno ljubil svojo domovino, ktero mu je osoda odmenila. Ljubeč svoj narod, svoj jezik, svojo domovino bo posvečeval vse svoje moči, da narodu koristi, da ga bratovsko pridruži gledé na omiko in blagostanje drugim mogočnejim narodom. Skerbel bo z vso silo, da mu postane domovina vedno milejša, lepša, vgodnejša in da zadobiva obče spoštovanje njenih sosedov.

(Dalje prih.)

Šolski vert.

(Konec.)

Pa ne samo znanje domačih rastlin naj se po šolskih vertih širi, nego tudi en del živalstva, n. pr.: žužki, povodne živalice, dvoživke, koristne in škodljive živalice, med tem zlasti ptice, ktere bodo domače kraje bolj oživljale nego do sedaj, ko jim za vsakim germom nevarnost preti. Po šolskih vertih pa se bodo tudi vzrejevale take

živalice, ktere človeku kaj koristi donasajo, n. pr.: ribe in pijavke, posebno pa čebele, za ktere naj bodo skozi celo leto medonosne rastline v vertu pripravljene.

Pa ne samo rastlin in žival nam kaže šolski vert, tudi na rudnine se lahko s pozornostjo obračamo. Sim spada zlasti kmetijsko zemljeznanstvo.

Šolski vert stavi si, torej 2 poglavitna namena: 1. podučevati praktično vpiraje se na skušnje (empirično) in logično, da se razum bistri; 2. odgojevati mladino v pravem pametno keršanskem duhu in lepoznavanskem obziru. Kaj se doseže po teh dvojnih potih, razjasnuje dalje brošura in tudi dvomljivost, ali bi se kaj takega moglo storiti s sedanjimi učiteljskimi močmi in pri revnih okoliščinah srenjskih popolnoma vničuje. Osnova šolskega verta je tudi v smislu šolske postave od 14. maja 1869. (§. 63.) še bolj pa spominja inštrukcija za nadzornike, da naj se napravijo šolski verti. Šolska postava pa tudi zahteva, da so učitelji v kmetijstvu podučeni.

Tudi v razpravo naj važnejše točke se knjižica razpušča, namreč o stroških za napravo takega verta. V tej zadevi pravi:

Ako ima šola pripravno ne premajhno zemljišče, naj srenjčani skerbé, da vsaj v prvič obdelajo zemljo, in v ta namen s svojimi rokami in tovarno živino kaj brezplačno pomagajo, kar se lahko zgodi, ker začetna dela bi se v pozni jeseni veršila, ko kmetovalec svoj posel že dožene.

Naj več denarnih stroškov bi stalo nakupovanje sadnega drevja. Sicer se pa naj več rastlin dobi po zamenjavi in pa po darovih. Načert za take verte se tudi lahko dobi, in pa vsaj učitelj lahko to sam tudi vravná, naj ima le kak grajščinski vert pred očmi.

Srenja napravlja in vzdržuje vert. Vert pa s časoma novce donaša (sadjereja) in to se nabira v srenjski blagajnici, kar se potrosi nekaj za uč. trud, nekaj za vsakdanje potrebe na vertu.

Knjižica potem našteva, kaj spada v šolski vert? Kakošen obraz mora imeti? To vprašanje rešuje tako-le:

1. Domača iglovina in listno drevje in germovje s semeniščem.
2. Semenica za peškovce, drevesnica za divjake in kutne, ki se požlahtné, zbirko sočnatega sadja, sadišče žlahtnega sadja in perllikovcev, in sadne pa tertne brajde.

3. Precej obširno kmetijsko poskušno polje.

4. Vert za zelenjavo.

5. Po gredah lépo razdeljenih bogato zbirko gospodarstvenih in tehniških rastlin, n. pr.: sočivje, lan, zdravilne rastline i. t. d.

6. Na majhnih lehah cvetice, visoke vertnice, lepe germe, mnogoletnice.

7. Čebelorejnico v kakem zasebnem kraju šolskega verta.

Tudi nekoliko murb bi bilo želeti. Manjkati ne sme vodnjaka. Telovadnica naj ima svoj naj vrednejši prostor v šolskem vertu.

Konečno pristavlja knjižica, da za šolski vert je vsak kraj pripraven, raven ali neraven, na dobri in slabi zemlji, s kratko rečeno: povsod. Krajevnim okoliščinam treba je primerjati, kaj da se sprejme in vzreja v šolskem vertu. Da morajo šolski verti biti okusno sestavljeni, je že bilo omenjeno, vendar zdaj se povdarja, da naj bo vert po angleškem načinu izpeljan brez pedantične simetrije, ali pa skupostnega nagoščenja in neredne nezistematične sestave. Med gredami in lehami naj se razprostira zelena trava. Knjižica posebno ozira se na ljudsko šolo na deželi, pa tudi mestnim šolam želi enaki ali vsaj nekaj verta, da se mladež soznani, kako se narava razvija. Smoter šolskega verta je v mestu bistveno ravno isti, kakor na deželi, če tudi tam nektero odpade, kar je za deželo važno. Nepotrebnost šolskih vertov ni vtemeljena s tem, da ima kraj kak grajsčinski vert. Ta je podučilo za posamesnega, a nikakor pripraven za živo gibčno, radovedno mladino.

Konec knjižice se pisatelj opravičuje, zakaj da je objavil to važno vprašanje, ter želi, da bi zvedenci svoje mnenje razodeli, in to pričeto misel razširili in v djansko življenje vpeljati pomagali.

Gledé obširnega in vsestranskega pretresovanja, knjižica svojega namena ne more zgrešiti; vse, kar le nasvetuje, dá se, brez žertev se vé da ne, storiti; edino to se nam zdi neizveršilno, da bi učitelj s svojo okorno še le učečo se mladino pri pomanjkanji časa in obilem drugem poslu mogel vert ohraniti v vedno lepem redu. Kdor je količkaj imel opraviti z vertom, vé, da slehern dan prinaša novega opravila. Srenja bi torej morala vzdrževati vertnarja, ki bi preskerboval periodična opravila. Zato dobi nekoliko odškodnine. Cerkovnik bi bil za ta posel sposoben; po navodu učiteljevem privadil bi se s časoma vertnarije in lajšal težko breme učiteljevo.

Knjižica zasluži vso pozornost od strani učiteljev, zlasti pa krajnih šolskih svetov in srenjskih zastopov. Blagor srenjam, kedar se bode ta krasna misel pričela djansko uresničevati! F. St.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje Josip Levičnik.

Moto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

K obsekovanju dreves, o čimur sem k sklepu v zadnjem stavku govoril, naj dostavim danes še, da se je taka drevesa gojiti